

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

1. prosince 2011 *

Ve věci C-145/10,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Handelsgericht Wien (Rakousko) ze dne 8. března 2010, došlým Soudnímu dvoru dne 22. března 2010, v řízení

Eva-Maria Painer

proti

Standard VerlagsGmbH,

Axel Springer AG,

Süddeutsche Zeitung GmbH,

Spiegel-Verlag Rudolf Augstein GmbH & Co KG,

Verlag M. DuMont Schauberg Expedition der Kölnischen Zeitung GmbH & Co KG,

* Jednací jazyk: němčina.

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát),

ve složení K. Lenaerts, předseda senátu, J. Malenovský (zpravodaj), E. Juhász, G. Arestis, a T. von Danwitz, soudci,

generální advokátka: V. Trstenjak,
vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za E.-M. Painer G. Zangerem, Rechtsanwalt,
- za Standard VerlagsGmbH M. Windhager, Rechtsanwältin,
- za rakouskou vládu E. Riedlem, jako zmocněncem,
- za španělskou vládu N. Díaz Abad, jako zmocněnkyní,

- za italskou vládu G. Palmieri, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s M. Russo, avvocato dello Stato,

- za Evropskou komisi S. Grünheid, jako zmocněnkyní,

po vyslechnutí stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 12. dubna 2011,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 6 bodu 1 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2001, L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42), jakož i čl. 5 odst. 3 písm. d) a e) a čl. 5 odst. 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (Úř. věst. L 167, s. 10; Zvl. vyd. 17/01, s. 230).

- 2 Projednávaná žádost byla předložena ve sporu mezi E.-M. Painer, samostatně výdělečně činnou fotografkou, a pěti vydavatelstvími tisku, totiž společnostmi Standard VerlagsGmbH (dále jen „Standard“), Axel Springer AG (dále jen „Axel Springer“), Süddeutsche Zeitung GmbH, Spiegel-Verlag Rudolf Augstein GmbH & Co KG

a Verlag M. DuMont Schauberg Expedition der Kölnischen Zeitung GmbH & Co KG,
ve věci užití fotografií Nataschy K. těmito vydavatelstvími.

Právní rámec

Mezinárodní právo

- 3 Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví obsažená v příloze 1C Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO) podepsané v Marrákeši dne 15. dubna 1994 byla schválena rozhodnutím Rady 94/800/ES ze dne 22. prosince 1994 o uzavření dohod jménem Evropského společenství s ohledem na oblasti, které jsou v jeho pravomoci, v rámci Uruguayského kola mnohostranných jednání (1986–1994) (Úř. věst. L 336, s. 1; Zvl. vyd. 11/21, s. 80).

- 4 Článek 9 odst. 1 dohody o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví stanoví:

„Členové se přizpůsobí článkům 1 až 21 Bernské úmluvy [o ochraně literárních a uměleckých děl (Pařížský akt ze dne 24. července 1971), ve znění pozměněném dne 28. září 1979 (dále jen ‚Bernská úmluva‘)] a příloze k ní. Členové však nebudou

mít práva nebo povinnosti podle této Dohody, pokud jde o práva udělená podle článku 6bis uvedené Úmluvy nebo práva z něho odvozená.“

5 Článek 2 odst. 1 Bernské úmluvy zní:

„Výraz ‚literární a umělecká díla‘ zahrnuje všechny výtvořiny z literární, vědecké a umělecké oblasti, bez ohledu na způsob nebo formu jejich vyjádření jako: knihy, brožury a jiná díla písemná; přednášky, proslovy, kázání a jiná díla téže povahy; dramatická nebo hudebně dramatická díla; choreografická díla a pantomimy; hudební skladby s textem nebo bez textu; filmová díla, jimž jsou postavena na roveň díla vyjádřená způsobem obdobným filmu; díla kreslířská, malířská, architektonická, sochařská, rytecká, litografická; fotografická díla, jimž jsou postavena na roveň díla vyjádřená způsobem obdobným fotografií; díla užitého umění; ilustrace, zeměpisné mapy; plány, náčrty a plastická díla zeměpisná, místopisná, architektonická nebo vědecká.“

6 Článek 10 odst. 1 Bernské úmluvy stanoví:

„Citace z díla, které bylo oprávněně zpřístupněno veřejnosti včetně citací z novinových článků a z časopisů ve formě tiskových přehledů, jsou dovoleny s podmínkou, že jsou v souladu s poctivými zvyklostmi a v rozsahu odůvodněném sledovaným účelem.“

7 Podle článku 12 Bernské úmluvy:

„Autoři literárních nebo uměleckých děl mají výlučné právo udělit svolení k zpracování, úpravám nebo k jiným změnám svých děl.“

- 8 Článek 37 odst. 1 písm. c) Bernské úmluvy stanoví:

„V případě rozdílných názorů na výklad různých textů rozhoduje text francouzský.“

- 9 Světová organizace duševního vlastnictví (WIPO) přijala v Ženevě dne 20. prosince 1996 smlouvu WIPO o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech, jakož i smlouvu WIPO o právu autorském. Tyto dvě smlouvy byly schváleny jménem Evropského společenství rozhodnutím Rady 2000/278/ES ze dne 16. března 2000 (Úř. věst. L 89, s. 6; Zvl. vyd. 11/33, s. 208).
- 10 Smlouva WIPO o právu autorském ve svém čl. 1 odst. 4 stanoví, že smluvní strany musí vyhovět článkům 1 až 21 a příloze Bernské úmluvy.

Unijní právo

Nařízení č. 44/2001

- 11 Jedenáctý, dvanáctý a patnáctý bod odůvodnění nařízení č. 44/2001 uvádějí:

„(11) Pravidla pro určení příslušnosti musí být vysoce předvídatelná a založená na zásadě, podle které je příslušnost obecně založena na místě bydliště žalovaného,

a musí být na tomto základě vždy určitelná [příslušnost na tomto základě musí být dána vždy], kromě několika přesně určených případů, kdy předmět sporu nebo smluvní volnost stran opravňuje k použití odlišného určujícího hlediska [hraničního určovatele]. [...]

- (12) Kromě místa bydliště žalovaného by měla existovat i jiná kritéria pro určení příslušnosti založená na úzké vazbě mezi soudem a právním sporem nebo usnadňující řádný výkon spravedlnosti.

[...]

- (15) V zájmu harmonického výkonu spravedlnosti je nezbytné minimalizovat možnost souběžných řízení a zajistit, aby ve dvou členských státech nebyla vydána vzájemně si odporující rozhodnutí. [...]"

12 Článek 2 odst. 1 nařízení č. 44/2001 zní:

„Nestanoví-li toto nařízení jinak, mohou být osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto členského státu.“

13 Článek 3 odst. 1 tohoto nařízení stanoví:

„Osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, mohou být u soudů jiného členského státu žalovány pouze na základě pravidel stanovených v oddílech 2 až 7 této kapitoly.“

- 14 Článek 6 bod 1 téhož nařízení, který je součástí oddílu 2 kapitoly II tohoto nařízení nadepsané „Zvláštní příslušnost“ stanoví:

„Osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být též žalována,

- 1) je-li žalováno více osob společně, u soudu místa, kde má bydliště některý ze žalovaných, za předpokladu, že právní nároky jsou spojeny tak úzce, že je účelné je vyšetřit a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo vydání vzájemně si odpovídajících rozhodnutí v oddělených řízeních.“

Směrnice 93/98/EHS

- 15 Směrnice Rady 93/98/EHS ze dne 29. října 1993 o harmonizaci doby ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících (Úř. věst. L 290, s. 9; Zvl. vyd. 17/01, s. 141) ve svém sedmáctém bodě odůvodnění uvádí:

„[...]ochrana fotografií je v členských státech upravena rozdílně; [...] za účelem dosažení dostatečné harmonizace doby ochrany fotografických děl, zejména těch, která jsou vzhledem ke své umělecké nebo odborné povaze významné v rámci vnitřního trhu, je nezbytné vymezit úroveň původnosti, kterou požaduje tato směrnice; [...] fotografické dílo je ve smyslu Bernské úmluvy považováno za původní dílo, pokud se jedná o autorův vlastní duševní výtvar, který odráží jeho osobnost, přičemž se neberou v úvahu

žádná jiná kritéria, například hodnota nebo účel; [...] ochranu ostatních fotografií by měly upravovat vnitrostátní[...] právní[...] předpisy.“

16 Článek 1 odst. 1 této směrnice stanoví ochranu literárního nebo uměleckého díla ve smyslu článku 2 Bernské úmluvy podle autorského práva po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti.

17 Článek 6 uvedené směrnice stanoví:

„Fotografie, které jsou původní v tom smyslu, že jsou autorovým vlastním duševním výtvořem, jsou chráněny podle článku 1. Na rozhodování o jejich způsobilosti k ochraně se nepoužijí žádná další kritéria. Členské státy mohou stanovit i ochranu ostatních fotografií.“

18 Směrnice 93/98 byla zrušena směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících (Úř. věst. L372, s. 12), která provádí kodifikaci prvně uvedené směrnice a obsahuje věcně stejná ustanovení. Směrnice 2006/116 vstoupila v platnost dne 16. ledna 2007.

19 Spor v původním řízení se však s ohledem na dobu rozhodnou z hlediska skutkového stavu řídí i nadále směrnicí 93/98.

Směrnice 2001/29

20 Šestý, devátý, dvacátý první, třicátý první, třicátý druhý a čtyřicátý čtvrtý bod odůvodnění směrnice 2001/29 znějí následovně:

„(6) Bez harmonizace na úrovni Společenství by činnost v oblasti právních předpisů zahájená v mnoha členských státech [zákonodárna činnost zahájená v řadě členských států] za účelem přizpůsobení těchto předpisů technologickému pokroku mohla vyústit ve značné rozdíly v ochraně a tím v omezení volného pohybu služeb a výrobků zahrnujících [prvky chráněné jako] duševní vlastnictví nebo na duševním vlastnictví [takových prvcích] založených, což by vedlo k opětovnému rozčlenění vnitřního trhu a neslučitelnosti právních předpisů. Dopad takových rozdílů a nejistoty v právních předpisech bude závažnější s dalším rozvojem informační společnosti, který již významně zintenzívnil přeshraniční využívání duševního vlastnictví. Tento vývoj bude a měl by být nadále zintenzivňován. Značné rozdíly v právních předpisech a nejistota v ochraně mohou bránit úsporám z rozsahu pro nové výrobky a služby obsahující autorské právo a práva s ním související [v případě nových výrobků a služeb chráněných autorským právem nebo právy s ním souvisejícími].

[...]

(9) Jakákoliv harmonizace autorského práva a práv s ním souvisejících musí vycházet z vysoké úrovně ochrany, jelikož taková práva jsou pro duševní výtvořky zásadní. Jejich ochrana napomáhá zajistit udržení a rozvoj tvořivosti v zájmu autorů, výkonných umělců, výrobců, spotřebitelů, kultury, průmyslu a široké veřejnosti. Duševní vlastnictví bylo proto uznáno za nedílnou součást vlastnictví.

[...]

- (21) Tato směrnice by měla vymezit působnost úkonů, na které se vztahuje právo na rozmnožování, a to s ohledem na různé příjemce [oprávněné osoby]. Toto vymezení by mělo být v souladu s *acquis communautaire*. Pro zajištění právní jistoty na vnitřním trhu je třeba širokého vymezení těchto úkonů.

[...]

- (31) Mezi různými skupinami nositelů práv stejně jako mezi různými kategoriemi nositelů práv a uživatelů [...] předmětů ochrany musí být zajištěna přiměřená rovnováha práv a zájmů. [...]

- (32) Tato směrnice stanoví vyčerpávající výčet výjimek a omezení práva na rozmnožování a práva na sdělování veřejnosti. Některé výjimky nebo omezení jsou použitelné popřípadě pouze u práva na rozmnožování. To [Tento výčet] patřičně zohledňuje rozdílné právní tradice v členských státech, přičemž je zároveň zajištěno [a směřuje k zajištění řádného] fungování vnitřního trhu. Členské státy by měly dospět k jednotnému používání těchto výjimek a omezení, které bude v budoucnu při přezkoumávání prováděcích právních předpisů hodnoceno.

[...]

- (44) Uplatňování výjimek a omezení stanovených v této směrnici by mělo být činěno v souladu s mezinárodními závazky. Takové výjimky a omezení nesmí být uplatňovány způsobem, který se dotýká oprávněných zájmů nositele práv nebo který je v rozporu s běžným způsobem užití jeho díla nebo jiného předmětu ochrany. Stanovení takových výjimek nebo omezení členskými státy by mělo zejména patřičně odrážet zvýšený hospodářský dopad, který by takové výjimky

a omezení mohly mít v souvislosti s novým elektronickým prostředím. Z tohoto důvodu je možné, že rozsah určitých výjimek nebo omezení bude muset být stále užší, dojde-li na určitá nová užití děl chráněných autorským právem nebo jiných předmětů ochrany.“

21 Článek 1 odst. 1 této směrnice stanoví:

„Tato směrnice se vztahuje na právní ochranu autorského práva a práv s ním souvisejících v rámci vnitřního trhu, a to se zvláštním zřetelem na informační společnost.“

22 Článek 2 uvedené směrnice, který se týká práva na rozmnožování, stanoví:

„Členské státy stanoví výlučné právo udělit svolení nebo zakázat přímé nebo nepřímé, dočasné nebo trvalé rozmnožování jakýmkoliv prostředky a v jakékoliv formě, vcelku nebo po částech:

a) pro autory v případě jejich děl;

[...]“

23 Článek 3 odst. 1 téže směrnice zní:

„Členské státy poskytnou autorům výlučné právo udělit svolení nebo zakázat jakékoliv sdělení jejich děl veřejnosti po drátě nebo bezdrátově včetně zpřístupnění jejich děl veřejnosti takovým způsobem, že každý jednotlivec ze strany veřejnosti má k těmto dílům přístup z místa a v době, které si zvolí.“

24 Článek 5 směrnice 2001/29, nadepsaný „Výjimky a omezení“, ve svém odstavci 3 písm. d) a e) stanoví:

„Členské státy mohou stanovit výjimky nebo omezení práv podle článků 2 a 3 v těchto případech:

[...]

d) citáty pro takové účely, jako je kritika nebo recenze, za předpokladu, že se vztahují k dílu nebo jinému předmětu ochrany, které již byly oprávněným způsobem zpřístupněny veřejnosti, že uvádějí zdroj včetně jména autora, je-li to možné, a že jejich užití je v souladu s poctivými zvyklostmi a v rozsahu vyžadovaném konkrétním účelem;

e) užití pro účely veřejné bezpečnosti nebo pro zajištění náležitého provedení správního, parlamentního nebo soudního řízení nebo zpravodajství o něm;

[...]“

25 Článek 5 odst. 5 uvedené směrnice stanoví:

„Výjimky a omezení stanovené v odstavcích 1, 2, 3 a 4 mohou být použity pouze ve zvláštních případech, které nejsou v rozporu s běžným způsobem užití díla nebo jiného předmětu ochrany a nejsou jimi nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy nositele práv.“

Vnitrostátní právo

26 Výše uvedená ustanovení směrnice 2001/29 byla provedena v rakouském právním řádu spolkovým zákonem o autorském právu k literárním a uměleckým dílům a o právech s ním souvisejících (Bundesgesetz über das Urheberrecht an Werken der Literatur und der Kunst und über verwandte Schutzrechte, Urheberrechtsgesetz).

Spor v původním řízení a předběžné otázky

27 Eva-Maria Painer již řadu let pracuje jako nezávislá fotografka a fotografuje zejména děti v mateřských školách a jeslích. V rámci této činnosti pořídila několik fotografií Nataschy K., přičemž sama navrhla jejich pozadí a rozhodla o držení a výrazu obličejů, obsluhovala fotoaparát a tyto snímky vyvolala (dále jen „sporné fotografie“).

- 28 Eva-Maria Painer označuje fotografie, které vytváří, již více sedmnáct let svým jménem. Toto označování bylo v průběhu let prováděno nejrůznějšími způsoby, prostřednictvím samolepek nebo reliéfního tisku na přebalech nebo paspartách. Tato označení vždy uváděla její jméno a místo jejího podnikání.
- 29 Eva-Maria Painer prodávala fotografie, které zhotovila, ale třetím osobám ani neposkytovala práva k těmto fotografiím, ani neudělovala souhlas s jejich zveřejněním. Cena požadovaná za fotografie odpovídala pouze ceně za jejich výtisk.
- 30 Poté, co byla Natascha K., tehdy desetiletá, v roce 1998 unesena, vyhlásily příslušné bezpečnostní orgány pátrání, v jehož rámci byly použity sporné fotografie.
- 31 Žalovanými v původním řízení jsou vydavatelství tisku. Pouze Standard má sídlo ve Vídni (Rakousko). Ostatní žalované v původním řízení mají sídlo v Německu.
- 32 Standard vydává deník *Der Standard* distribuovaný v Rakousku. Süddeutsche Zeitung GmbH vydává deník *Süddeutsche Zeitung* distribuovaný v Rakousku a Německu. Spiegel-Verlag Rudolf Augstein GmbH & Co KG vydává v Německu týdeník *Der Spiegel*, který vychází rovněž v Rakousku. Verlag M. DuMont Schauberg Expedition der Kölnischen Zeitung GmbH & Co KG vydává deník *Express*, který vychází pouze v Německu. Axel Springer vydává deník *Bild*, jehož celostátní vydání není v Rakousku distribuováno. Mnichovské vydání těchto novin naproti tomu vychází i v Rakousku. Axel Springer kromě toho vydává jiný deník, *Die Welt*, který je rovněž distribuován v Rakousku, a rovněž provozuje zpravodajské stránky na internetu.

- 33 V roce 2006 se Natasche K. podařilo uprchnout svému únosci.
- 34 Po uprchnutí Nataschy K. a před tím, než se poprvé objevila na veřejnosti, zveřejnily žalované v původním řízení ve výše uvedených tiskovinách a na výše uvedených internetových stránkách sporné fotografie, ale neuvedly jméno autorky těchto fotografií nebo uvedly jiné autorské jméno než E.-M. Painer.
- 35 Zpravodajství se v jednotlivých tiskovinách a na internetových stránkách lišilo co do výběru sporných fotografií a doprovodného textu. Žalované v původním řízení prohlašují, že sporné fotografie získaly od tiskové agentury bez uvedení jména E.-M. Painer či s uvedením jiného autorského jména než E.-M. Painer.
- 36 V některých z těchto tiskovin byl mimoto zveřejněn portrét vytvořený pomocí počítačového zpracování na základě jedné ze sporných fotografií, který vzhledem k tomu, že až do doby, než se Natascha K. poprvé objevila na veřejnosti, neexistovala žádná její aktuální fotografie, zobrazoval předpokládanou podobu Nataschy K. (dále jen „sporný počítačem sestavený portrét“).
- 37 Návrhem podaným k Handelsgericht Wien dne 10. dubna 2007 se E.-M. Painer domáhala určení, že se žalované v původním řízení musí bezodkladně zdržet rozmnožování nebo šíření – bez jejího souhlasu a bez uvedení jejího jména jakožto autorky – sporných fotografií, jakož i sporného počítačem sestaveného portréту.
- 38 Eva-Maria Painer se mimoto domáhala toho, aby byla žalovaným v původním řízení uložena povinnost předložit vyúčtování, zaplatit přiměřenou odměnu a nahradit způsobenou újmu.

- 39 Eva-Maria Painer současně zahájila řízení o předběžném opatření, v němž již bylo rozhodnuto v nejvyšším stupni rozsudkem Oberster Gerichtshof (Nejvyššího soudu) ze dne 26. srpna 2009.
- 40 Jak vyplývá z předkládacího rozhodnutí, Oberster Gerichtshof na základě použitelných vnitrostátních předpisů rozhodl, že žalované v původním řízení nepotřebovaly za účelem zveřejnění sporného počítačem sestaveného portréту souhlas E.-M. Painer.
- 41 Podle uvedeného soudu byla sporná fotografie, která sloužila jako předloha při zhotovení sporného počítačem sestaveného portréту, fotografickým dílem chráněným autorským právem. Zhotovení a zveřejnění sporného počítačem sestaveného portréту však nebylo zpracováním, které by vyžadovalo souhlas E.-M. Painer jakožto autorky fotografického díla, ale volným užitím, které bylo přípustné bez jejího souhlasu.
- 42 Kvalifikace daného postupu jako zpracování či volného užití totiž závisí na tvůrčím přínosu, který původní předloha vyjadřuje. Čím je tvůrčí přínos výraznější, tím méně přichází v úvahu volné užití předlohy. Pokud jde o takové fotografické portréty, jako je sporná fotografie, autor má jen omezené možnosti původní umělecké tvořivosti. Z tohoto důvodu je i autorskoprávní ochrana poskytovaná této fotografii v odpovídající míře omezená. Kromě toho představuje sporný počítačem sestavený portrét vypracovaný na základě této fotografie nové, samostatné dílo, které je samo o sobě chráněno autorským právem.
- 43 Za těchto podmínek se Handelsgericht Wien rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Musí být čl. 6 bod 1 [nařízení č. 44/2001] vykládán v tom smyslu, že použití tohoto ustanovení, a tedy ani společnému projednání nebrání skutečnost, že žaloby podané proti více žalovaným z důvodu obsahově totožných porušení autorského

práva jsou založeny na právních základech, které se v jednotlivých státech liší, ale po obsahové stránce jsou v zásadě shodné – jak je tomu ve všech evropských státech, pokud jde o právo domáhat se zdržení se určitého jednání nezávisle na zavinění, právo na přiměřenou náhradu vyplývající z porušení autorského práva a právo na náhradu škody v případě protiprávního užití?

- 2) a) Musí být čl. 5 odst. 3 písm. d) [směrnice 2001/29] s ohledem na čl. 5 odst. 5 téže směrnice vykládán v tom smyslu, že použití tohoto ustanovení nebrání skutečnost, že článek v tisku, který cituje dílo nebo jiný předmět ochrany, není literárním dílem chráněným autorským právem?
- b) Musí být čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29 s ohledem na čl. 5 odst. 5 téže směrnice vykládán v tom smyslu, že použití tohoto ustanovení nebrání skutečnost, že u citovaného díla nebo u jiného předmětu ochrany není uvedeno jméno autora nebo výkonného umělce?
- 3) a) Musí být čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice 2001/29 s ohledem na čl. 5 odst. 5 téže směrnice vykládán v tom smyslu, že podmínkou jeho použití v zájmu trestního soudnictví vykonávaného v rámci zajišťování veřejné bezpečnosti je konkrétní, aktuální a výslovná výzva bezpečnostních orgánů ke zveřejnění fotografie, tedy že ke zveřejnění fotografie pro účely pátrání musí dojít z úředního podnětu a že se v opačném případě jedná o porušení práva?

- b) V případě záporné odpovědi na otázku [uvedenou v písmeni a)]: Mohou se sdělovací prostředky dovolávat čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice 2001/29 i tehdy, pokud i bez vyhlášení pátrání ze strany daného orgánu z vlastního podnětu rozhodnou, zda jsou fotografie zveřejněny „v zájmu veřejné bezpečnosti“?
- c) V případě kladné odpovědi na otázku [uvedenou v písmeni b)]: Je v takovém případě dostačující, aby sdělovací prostředky dodatečně tvrdily, že ke zveřejnění fotografií došlo pro účely pátrání, nebo je v každém případě nutná konkrétní výzva čtenářům, aby pomohli při pátrání za účelem objasnění trestného činu, která musí přímo souviset se zveřejněním dané fotografie?
- 4) Musí být čl. 1 odst. 1 ve spojení s čl. 5 odst. 5 směrnice 2001/29 a článkem 12 Bernské úmluvy [...] a s ohledem zejména na článek 1 Prvního dodatkového protokolu ze dne 20. března 1952 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod [podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950] a na článek 17 Listiny základních práv Evropské unie vykládán v tom smyslu, že fotografická díla nebo fotografie, zejména fotografické portréty, požívají ‚slabší‘, nebo nepožívají vůbec žádné autorskoprávní ochrany, neboť taková díla umožňují vzhledem k ‚realistickému zobrazení‘ příliš malou míru umělecké tvořivosti?“

K přípustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

⁴⁴ Žalované v původním řízení ve svých vyjádřeních z různých důvodů zpochybňují přípustnost jak žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, tak některých předběžných otázek.

- 45 Zprvč žalované v původním řízení tvrdí, že žádost o rozhodnutí o předběžné otázce musí být odmítnuta jako nepřijatná, jelikož předkládající soud jednak nedostatečně vysvětlil důvody, proč má pochybnosti o výkladu unijního práva, a jednak tento soud nedoložil dostatečnou souvislost mezi ustanoveními vnitrostátního práva použitelnými ve sporu v původním řízení a ustanoveními unijního práva. Uvedený soud zejména necitoval relevantní normy vnitrostátního práva.
- 46 V tomto ohledu z ustálené judikatury vyplývá, že nutnost dospět k takovému výkladu unijního práva, který bude vnitrostátnímu soudu užitečný, vyžaduje, aby uvedený soud vymezil skutkový a právní rámec, do něhož jsou otázky, které pokládá, zasazeny, nebo alespoň vysvětlil skutkové okolnosti, na nichž jsou uvedené otázky založeny (viz zejména rozsudky ze dne 17. února 2005, *Viacom Outdoor*, C-134/03, Sb. rozh. s. I-1167, bod 22; ze dne 12. dubna 2005, *Keller*, C-145/03, Sb. rozh. s. I-2529, bod 29, jakož i ze dne 6. prosince 2005, *ABNA a další*, C-453/03, C-11/04, C-12/04 a C-194/04, Sb. rozh. s. I-10423, bod 45).
- 47 Soudní dvůr rovněž zdůraznil, že je důležité, aby vnitrostátní soud uvedl přesné důvody, proč má pochybnosti o výkladu unijního práva a proč považuje za nezbytné položit Soudnímu dvoru předběžné otázky. Soudní dvůr tak rozhodl, že je nezbytné, aby vnitrostátní soud podal alespoň minimální vysvětlení k důvodům volby ustanovení unijního práva, o jejichž výklad žádá, a k souvislosti, kterou spatřuje mezi těmito ustanoveními a vnitrostátními právními předpisy použitelnými v daném sporu (viz zejména rozsudek ze dne 21. ledna 2003, *Bacardi-Martini a Cellier des Dauphins*, C-318/00, *Recueil*, s. I-905, bod 43, jakož i výše uvedený rozsudek *ABNA a další*, bod 46).
- 48 V projednávané věci je nutno uvést, že předkládací rozhodnutí vymezuje vnitrostátní skutkový a právní rámec, do něhož jsou položeny otázky zasazeny. Kromě toho předkládající soud uvádí důvody, které jej vedly k přesvědčení, že je nezbytné položit Soudnímu dvoru předběžné otázky, když uvádí protikladné názory zastávané

účastníky původního řízení ohledně slučitelnosti relevantních vnitrostátních ustanovení, tak jak byla vyložena ze strany Oberster Gerichtshof v řízení o předběžných opatřeních, s ustanoveními unijního práva zmíněnými v uvedených otázkách.

- 49 Z toho vyplývá, že Soudní dvůr disponuje dostatečnými poznatky k tomu, aby mohl předkládajícímu soudu užitečně odpovědět.
- 50 Za těchto podmínek je třeba námitku uplatněnou žalovanými v původním řízení v této otázce zamítnout, takže žádost o rozhodnutí o předběžné otázce je přípustná.
- 51 Zadruhé se žalované v původním řízení konkrétně domnívají, že první otázka je nepřijatelná, jelikož předkládající soud není oprávněn předložit Soudnímu dvoru předběžnou otázku týkající se výkladu nařízení č. 44/2001. Pouze soudy, jejichž rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, jsou totiž podle čl. 68 odst. 1 ES oprávněny požádat Soudní dvůr, aby v řízení o předběžné otázce rozhodl o výkladu uvedeného nařízení. V projednávané věci lze přitom rozsudky vydané předkládajícím soudem, který je soudem rozhodujícím v prvním stupni, napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva.
- 52 V tomto ohledu je třeba uvést, že nařízení č. 44/2001, kterého se žádost o rozhodnutí o předběžné otázce týká, bylo přijato na základě článku 65 ES, který je součástí hlavy IV třetí části Smlouvy o ES.
- 53 Pokud jde o akty přijaté v oblasti působnosti hlavy IV Smlouvy o ES, podle čl. 68 odst. 1 ES soudy rozhodující v prvním stupni nemají právo zahájit řízení o předběžné otázce.

- 54 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce však byla předložena dne 22. března 2010, tedy v době po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost. Počínaje 1. prosincem 2009, dnem jejího vstupu v platnost, byl přitom článek 68 ES zrušen. Od té doby se na žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu aktů přijatých v oblasti justiční spolupráce v občanských věcech použijí obecná pravidla upravující žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU. V důsledku toho se uvedený článek 267 SFEU použije rovněž v rámci žádostí týkajících se nařízení č. 44/2001.
- 55 Proto jsou takové soudy, jako je předkládající soud, oprávněny předložit Soudnímu dvoru předběžnou otázku týkající se výkladu nařízení č. 44/2001.
- 56 Za těchto podmínek je třeba uvést, že první otázka musí být považována za přípustnou.
- 57 Zatřetí žalované v původním řízení tvrdí, že část druhé otázky uvedená v písmeni a) není relevantní – a je tudíž nepřípustná – z důvodu, že předkládající soud neurčil, že by články v tisku dotčené ve věci v původním řízení nepodléhaly autorskoprávní ochraně.
- 58 Podle ustálené judikatury je však v rámci spolupráce zavedené článkem 267 SFEU pouze věcí vnitrostátního soudu, kterému byl spor předložen a jenž musí nést odpovědnost za soudní rozhodnutí, které bude vydáno, aby s ohledem na konkrétní okolnosti věci posoudil jak nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce pro vydání svého rozsudku, tak relevanci otázek, které Soudnímu dvoru klade. Jestliže se tedy položené otázky týkají výkladu unijního práva, je Soudní dvůr v zásadě povinen rozhodnout (viz rozsudky ze dne 5. února 2004, *Schneider*, C-380/01, Recueil, s. I-1389, bod 21; ze dne 30. června 2005, *Längst*, C-165/03, Sb. rozh. s. I-5637, bod 31, jakož i ze dne 16. října 2008, *Kirtruna a Vignano*, C-313/07, Sb. rozh. s. I-7907, bod 26).

- 59 Z toho vyplývá, že se na otázky týkající se výkladu unijního práva položené vnitrostátním soudem v právním a skutkovém rámci, který tento soud vymezí na vlastní odpovědnost a jehož správnost nepřísluší Soudnímu dvoru ověřovat, vztahuje domněnka relevance. Odmítnutí ze strany Soudního dvora rozhodnout o žádosti podané vnitrostátním soudem je možné pouze tehdy, pokud je zjevné, že žádaný výklad unijního práva nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jestliže se jedná o hypotetický problém nebo také jestliže Soudní dvůr nedisponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny (viz zejména rozsudky ze dne 5. prosince 2006, Cipolla a další, C-94/04 a C-202/04, Sb. rozh. s. I-11421, bod 25; ze dne 7. června 2007, van der Weerd a další, C-222/05 až C-225/05, Sb. rozh. s. I-4233, bod 22, jakož i výše uvedený rozsudek Kirtruna a Vigano, bod 27).
- 60 Z pouhé skutečnosti, že předkládací rozhodnutí neobsahuje formální zjištění, podle něhož články v tisku dotčené ve věci v původním řízení nepodléhají autorskoprávní ochraně, přitom nemůže zjevně vyplývat, že část druhé otázky uvedená v písmeni a) je hypotetická nebo nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu.
- 61 Okolnost, že předkládající soud neurčil, že články dotčené ve věci v původním řízení nepodléhají autorskoprávní ochraně, proto nemůže způsobit nepřipustnost části druhé otázky uvedené v písmeni a).
- 62 Za těchto podmínek je třeba část druhé otázky uvedenou v písmeni a) považovat za přípustnou.
- 63 Začtvrté je podle žalovaných v původním řízení rovněž nepřipustná část druhé otázky uvedená v písmeni b), jelikož v rozsahu, v němž odpověď na tuto otázku vyplývá ze samého znění čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29, o ní nelze rozumně pochybovat.

- 64 Vnitrostátnímu soudu však není nijak zapovězeno, aby položil Soudnímu dvoru předběžnou otázku, o jejímž zodpovězení nelze podle názoru žalovaných v původním řízení rozumně pochybovat (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 11. září 2008, UGT-Rioja a další, C-428/06 až C-434/06, Sb. rozh. s. I-6747, body 42 a 43).
- 65 Proto dokonce ani za předpokladu, že o odpovědi na položenou otázku nelze rozumně pochybovat, se tato otázka nestává z tohoto důvodu nepřijatelnou.
- 66 Za těchto podmínek je třeba část druhé otázky uvedenou v písmeni b) považovat za přijatelnou.
- 67 Zapáté žalované v původním řízení tvrdí, že čtvrtá otázka je nepřijatelná, jelikož je příliš obecná a jelikož se ukazuje, že nemá dopad na řešení sporu v původním řízení.
- 68 Tato otázka však neodpovídá ani jednomu případu uvedenému v bodě 59 tohoto rozsudku.
- 69 Vnitrostátní soud si totiž přeje znát odpověď na otázku, zda rozlišení provedené Oberster Gerichtshof, tak je popsáno v bodech 41 a 42 tohoto rozsudku, mezi volným užitím a rozmnožením fotografického portrétu je slučitelné s unijním právem. Takové rozlišení přitom závisí na existenci nebo rozsahu ochrany přiznané takovému předmětu na základě kritérií stanovených unijním právem.
- 70 V rozsahu, v němž čtvrtá otázka položená předkládajícím soudem směřuje právě k vyjasnění existence nebo rozsahu této ochrany, tudíž na ni nelze nahlížet jako na otázku, která nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, ani jako na otázku hypotetické povahy.

71 Za těchto podmínek je třeba mít za to, že čtvrtá otázka je přípustná.

K předběžným otázkám

K první otázce

72 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 6 bod 1 nařízení č. 44/2001 vykládán v tom smyslu, že použití tohoto ustanovení brání skutečnost, že žaloby podané proti více žalovaným z důvodu obsahově totožných porušení autorského práva jsou založeny na vnitrostátních právních základech, které se v závislosti na daném členském státě liší.

73 Pravidlo pro určení příslušnosti uvedené v čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001 stanoví, že je-li žalováno více osob společně, může být kterákoli z těchto osob žalována u soudu místa, kde má bydliště některý ze žalovaných, za předpokladu, že právní nároky jsou spojeny tak úzce, že je účelné je vyšetřit a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí v oddělených řízeních.

74 Jelikož se toto zvláštní pravidlo odchyluje od zásady, podle které je příslušnost obecně založena na místě bydliště žalovaného zakotvené v článku 2 nařízení č. 44/2001, je třeba jej vykládat restriktivně v tom smyslu, že neumožňuje výklad, který přesahuje případy výslovně předvídané v uvedeném nařízení (viz rozsudek ze dne 11. října 2007, Freeport, C-98/06, Sb. rozh. s. I-8319, bod 35 a citovaná judikatura).

- 75 Jak totiž vyplývá z jedenáctého bodu odůvodnění nařízení č. 44/2001, musí být pravidla pro určení příslušnosti vysoce předvídatelná a musí se zakládat na zásadě, podle které je příslušnost obecně založena na místě bydliště žalovaného, a příslušnost na tomto základě musí být dána vždy kromě několika přesně určených případů, kdy předmět sporu nebo smluvní volnost stran opravňuje k použití odlišného hraničního určovatele.
- 76 Ze znění čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001 nevyplývá, že by totožnost právních základů žalob podaných proti jednotlivým žalovaným byla součástí podmínek stanovených pro použití tohoto ustanovení (výše uvedený rozsudek Freeport, bod 38).
- 77 Pokud jde o cíl pravidla pro učení příslušnosti uvedeného v čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001, je třeba uvést, že na straně jedné toto pravidlo v souladu s dvanáctým a patnáctým bodem odůvodnění tohoto nařízení odpovídá úsilí usnadnit řádný výkon spravedlnosti, minimalizovat možnost souběžných řízení, a tedy zajistit, aby nebyla v oddělených řízeních přijata řešení, která by si mohla vzájemně odporovat.
- 78 Na straně druhé však toto pravidlo nelze uplatnit takovým způsobem, aby umožnilo žalobci podat žalobu směřující proti více žalovaným s jediným cílem odejmout některého z nich soudům státu, ve kterém má bydliště (viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 27. září 1988, Kalfelis, 189/87, Recueil, s. 5565, body 8 a 9, jakož i ze dne 27. října 1998, Réunion européenne a další, C-51/97, Recueil, s. I-6511, bod 47).
- 79 V tomto ohledu Soudní dvůr uvedl, že aby byla rozhodnutí považována za navzájem si odporující ve smyslu čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001, nestačí, že existuje rozdíl v řešení sporu, ale je rovněž třeba, aby tento rozdíl spadl do rámce téže skutkové a právní situace (viz výše uvedený rozsudek Freeport, bod 40).

- 80 Při posouzení existence vztahu souvislosti mezi žalobami, a tedy rizika, že v oddělených řízeních budou vydána vzájemně si odporující rozhodnutí, je přitom totožnost právních základů podaných žalob jen jedním z mnoha relevantních faktorů. Není nezbytnou podmínkou použití čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001 (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek *Freeport*, bod 41).
- 81 Rozdíl v právních základech žalob podaných proti jednotlivým žalovaným proto sám o sobě nebrání použití čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001, avšak jen potud, pokud mohli žalovaní předvídat, že mohou být žalováni u soudu členského státu, v němž má alespoň jeden z nich místo svého bydliště (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek *Freeport*, bod 47).
- 82 Tak je tomu *a fortiori* v případě, že se stejně jako ve věci v původním řízení podle předkládajícího soudu ukáže, že vnitrostátní právní úpravy, na nichž jsou založeny žaloby podané proti jednotlivým žalovaným, jsou v podstatě totožné.
- 83 Kromě toho přísluší vnitrostátnímu soudu, aby s ohledem na všechny poznatky obsažené ve spisu posoudil existenci vztahu souvislosti mezi jednotlivými žalobami, které mu byly předloženy, a tedy rizika, že v oddělených řízeních budou vydána vzájemně si odporující rozhodnutí. V tomto rámci může být relevantní skutečnost, zda žalovaní, jimž nositel autorského práva vytýká obsahově totožná porušení svého práva, jednali na sobě nezávisle, či nikoliv.
- 84 S ohledem na předcházející úvahy je třeba na první otázku odpovědět, že čl. 6 bod 1 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že pouhá skutečnost, že žaloby podané proti více žalovaným z důvodu obsahově totožných porušení autorského práva jsou založeny na vnitrostátních právních základech, které se v závislosti na daném

členském státě liší, použití tohoto ustanovení nebrání. Vnitrostátnímu soudu přísluší, aby s ohledem na všechny poznatky obsažené ve spisu posoudil existenci rizika toho, že v oddělených řízeních budou vydána vzájemně si odporující rozhodnutí.

Ke čtvrté otázce

- ⁸⁵ Čtvrtá otázka, kterou je třeba projednat jako druhou v pořadí, byla předkládajícím soudem položena za účelem posouzení opodstatněnosti názoru, podle něhož žalované v původním řízení nepotřebovaly za účelem zveřejnění sporného počítačem sestaveného portréty vypracovaného na základě fotografického portréty souhlas E.-M. Painer, neboť taková fotografie požívala ochrany jen v omezeném rozsahu, či dokonce nepožívala ochrany žádné, jelikož umožňovala jen malou míru tvořivosti.
- ⁸⁶ Otázku předkládajícího soudu je tudíž třeba chápat tak, že její podstatou je, zda musí být článek 6 směrnice 93/98 vykládán v tom smyslu, že fotografický portrét může podle tohoto ustanovení požívat autorskoprávní ochrany, a pokud ano, zda vzhledem k tomu, že takové fotografie údajně umožňují příliš malou míru umělecké tvořivosti, je tato ochrana – zejména pokud jde o režim rozmnožování díla stanovený v čl. 2 písm. a) směrnice 2001/29 – menšího rozsahu než ochrana, které požívají jiná díla, zejména fotografická.
- ⁸⁷ Pokud jde zaprvé o otázku, zda realistické fotografie, a zejména fotografické portréty, požívají autorskoprávní ochrany podle článku 6 směrnice 93/98, je důležité uvést, že Soudní dvůr již v rozsudku ze dne 16. července 2009, Infopaq International (C-5/08, Sb. rozh. s. I-6569, bod 35) rozhodl, že autorské právo lze uplatnit pouze ve vztahu

k předmětu, jako je například fotografie, který je původní v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvořem.

- 88 Jak vyplývá ze sedmáctého bodu odůvodnění směrnice 93/98, o vlastní duševní výtvoř autor se jedná tehdy, pokud odráží jeho osobnost.
- 89 Tak je tomu tehdy, pokud mohl autor při realizaci díla vyjádřit své tvůrčí schopnosti prostřednictvím rozhodnutí učiněných na základě své tvůrčí svobody (viz *a contrario* rozsudek ze dne 4. října 2011, Football Association Premier League a další, C-403/08 a C-429/08, Sb. rozh. s. I-9083, bod 98).
- 90 Pokud jde o fotografický portrét, je třeba uvést, že autor bude moci rozhodnutí na základě své tvůrčí svobody učinit několika způsoby a v různých fázích jeho realizace.
- 91 V přípravné fázi může autor zvolit kompozici, postoj fotografované osoby či osvětlení. Při snímání fotografického portrétu může zvolit rámování, úhel snímku, nebo také vytvořenou atmosféru. Konečně při výtisku snímku může autor zvolit mezi různými existujícími technikami vyvolání tu, kterou si přeje použít, nebo také případně využít programového vybavení.
- 92 Prostřednictvím těchto jednotlivých rozhodnutí tak může autor fotografického portrétu vytvořenému dílu vtisknout svůj „osobní dotek“.

- 93 V důsledku toho nelze stran fotografického portrétu tvrdit, že by byl prostor autora pro využití jeho tvůrčích schopností nezbytně omezený, či že by vůbec neexistoval.
- 94 S ohledem na předcházející je tedy třeba mít za to, že fotografický portrét může být podle článku 6 směrnice 93/98 chráněn autorským právem za podmínky – jejíž splnění přísluší ověřit vnitrostátnímu soudu v každém jednotlivém případě – že je taková fotografie duševním výtvorem autora, který odráží jeho osobnost a je výrazem jeho rozhodnutí učiněných na základě jeho tvůrčí svobody při realizaci této fotografie.
- 95 Pokud jde zadruhé o otázku, zda je taková ochrana menšího rozsahu než ochrana, které požívají jiná díla, zejména jiná fotografická díla, je třeba úvodem uvést, že autor chráněného díla má podle čl. 2 písm. a) směrnice 2001/29 zejména výlučné právo udělit svolení k jeho přímému nebo nepřímému, dočasnému nebo trvalému rozmnožování jakýmkoliv prostředky a v jakékoliv formě, vcelku nebo po částech nebo takovéto rozmnožování zakázat.
- 96 V tomto ohledu Soudní dvůr rozhodl, že ochrana poskytovaná tímto ustanovením musí být širokého rozsahu (viz výše uvedený rozsudek Infopaq International, bod 43).
- 97 Mimoto je třeba konstatovat, že nic ve směrnici 2001/29 nebo jiné směrnici použitelné v této oblasti neumožňuje mít za to, že by šíře takové ochrany byla závislá na přírodně rozdílných možnostech umělecké tvořivosti při realizaci různých kategorií děl.

- 98 Pokud se tudíž jedná o fotografický portrét, nemůže být ochrana poskytovaná ustanovením čl. 2 písm. a) směrnice 2001/29 menšího rozsahu než ochrana, které požívají jiná díla, včetně jiných fotografických děl.
- 99 S ohledem na předcházející je třeba na čtvrtou otázku odpovědět, že článek 6 směrnice 93/98 musí být vykládán v tom smyslu, že fotografický portrét může podle tohoto ustanovení požívat autorskoprávní ochrany za podmínky – jejíž splnění přísluší ověřit vnitrostátnímu soudu v každém jednotlivém případě – že je duševním výtvo-rem autora, který odráží jeho osobnost a je výrazem jeho rozhodnutí učiněných na základě jeho tvůrčí svobody při realizaci této fotografie. Bylo-li ověřeno, že dotčený fotografický portrét splňuje požadavky na dílo, není tento portrét chráněn v menším rozsahu, než jsou chráněna všechna ostatní díla, včetně děl fotografických.

K částem třetí otázky uvedeným v písmenech a) a b)

- 100 Podstatou částí třetí otázky předkládajícího soudu uvedených v písmenech a) a b) je, zda je třeba čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice 2001/29 ve světle čl. 5 odst. 5 této směrnice vykládat v tom smyslu, že v takové věci, jako je věc v původním řízení, je podmínkou jeho použití konkrétní, aktuální a výslovná výzva bezpečnostních orgánů ke zveřejnění fotografie pro účely pátrání, a v případě, že taková podmínka není vyžadována, zda se mohou tohoto ustanovení dovolávat sdělovací prostředky, pokud i bez vyhlášení pátrání ze strany dotčených orgánů z vlastního podnětu rozhodnou, že je fotografie zveřejněna v zájmu veřejné bezpečnosti.

- 101 V tomto ohledu je nutné konstatovat, že ustanovení směrnice 2001/29 neupravuje okolnosti, za nichž se lze za účelem užití chráněného díla dovolávat zájmu na zajištění veřejné bezpečnosti, takže členské státy, které se rozhodnou stanovit takovou výjimku, mají v tomto ohledu široký prostor pro uvážení (obdobně viz rozsudek ze dne 16. června 2011, *Stichting de Thuiskopie*, C-462/09, Sb. rozh. s. I-5331, bod 23).
- 102 Takový prostor pro uvážení je totiž na straně jedné v souladu s pojetím, podle něhož je každý členský stát v souladu se svými vnitrostátními potřebami s to nejlépe identifikovat požadavky veřejné bezpečnosti ve světle historických, hospodářských, právních nebo sociálních hledisek, která mu jsou vlastní (viz obdobně rozsudek ze dne 16. prosince 2008, *Michaniki*, C-213/07, Sb. rozh. s. I-9999, bod 56).
- 103 Na straně druhé je tento prostor pro uvážení v souladu s judikaturou Soudního dvora, podle níž při neexistenci dostatečně přesných kritérií ve směrnici, na jejichž základě by bylo možné vymezit povinnosti, které z dané směrnice vyplývají, přísluší členským státům, aby na svém území vymezily nejvíce relevantní kritéria k zajištění jejího dodržování (viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 6. února 2003, *SENA*, C-245/00, *Recueil*, s. I-1251, bod 34, a ze dne 16. října 2003, *Komise v. Belgie*, C-433/02, *Recueil*, s. I-12191, bod 19).
- 104 Prostor pro uvážení, který mají členské státy při uplatnění výjimky uvedené v čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice 2001/29, přitom musí být využíván v mezích stanovených unijním právem.
- 105 V tomto ohledu je důležité zaprvé uvést, že podle ustálené judikatury jsou vnitrostátní orgány při přijímání prováděcích opatření k unijní právní úpravě povinny při výkonu své diskreční pravomoci dodržovat obecné zásady unijního práva, mezi něž patří zásada proporcionality (viz zejména rozsudek ze dne 20. června 2002, *Mulligan*

a další, C-313/99, Recueil, s. I-5719, body 35 a 36; ze dne 25. března 2004, Cooperativa Lattepiú a další, C-231/00, C-303/00 a C-451/00, Recueil, s. I-2869, bod 57, jakož i ze dne 14. září 2006, Slob, C-496/04, Sb. rozh. s. I-8257, bod 41).

- ¹⁰⁶ V souladu s touto zásadou musí být opatření, která mohou členské státy přijmout, vhodná k dosažení sledovaného cíle a nesmí jít nad rámec toho, co je k jeho dosažení nezbytné (rozsudky ze dne 14. prosince 2004, Arnold André, C-434/02, Sb. rozh. s. I-11825, bod 45; Swedish Match, C-210/03, Sb. rozh. s. I-11893, bod 47, jakož i výše uvedený rozsudek ze dne 6. prosince 2005, ABNA a další, bod 68).
- ¹⁰⁷ Zadruhé, prostor pro uvážení, který členské státy mají, nesmí být využíván způsobem, jenž by ohrozil hlavní cíl směrnice 2001/29, kterým je – jak vyplývá z jejího devátého bodu odůvodnění – zavedení zejména ve prospěch autorů vysoké úrovně ochrany, která je pro duševní výtvoř zásadní.
- ¹⁰⁸ Zatřetí musí být v rámci využití uvedeného prostoru pro uvážení respektován požadavek právní jistoty autorů, pokud jde o ochranu jejich děl, uvedený ve čtvrtém, šestém a dvacátém prvním bodu odůvodnění směrnice 2001/29. Z tohoto požadavku vyplývá, že užití chráněného díla pro účely veřejné bezpečnosti nesmí být závislé na volném uvážení samotného uživatele chráněného díla (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Infopaq International, bod 62).
- ¹⁰⁹ Začtvrté vzhledem k tomu, že čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice 2001/29 představuje odchylku od obecné zásady zavedené toutéž směrnicí, totiž od požadavku udělení svolení nositele autorského práva v případě jakéhokoliv rozmnožování chráněného díla, musí být podle ustálené judikatury předmětem restriktivního výkladu (rozsudky

ze dne 29. dubna 2004, Kapper, C-476/01, Recueil, s. I-5205, bod 72, a ze dne 26. října 2006, Komise v. Španělsko, C-36/05, Sb. rozh. s. I-10313, bod 31).

- 110 Zapáté je prostor pro uvážení, který mají členské státy, omezen ustanovením čl. 5 odst. 5 směrnice 2001/29, který zavedení výjimky stanovené v čl. 5 odst. 3 písm. e) této směrnice podmiňuje splněním tří podmínek, a sice nejprve že tato výjimka bude použitelná pouze ve zvláštních případech, dále že nesmí být v rozporu s běžným způsobem užití díla a konečně že touto výjimkou nesmí být nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy nositele autorského práva.
- 111 S ohledem na všechny zmíněné požadavky a upřesnění nelze připustit, aby si takový sdělovací prostředek, jako je v projednávaném případě vydavatelství tisku, osoboval ochranu veřejné bezpečnosti. Pouze stát, jehož příslušné orgány jsou vybaveny vhodnými prostředky a koordinovanými strukturami, totiž musí být považován za způsobilý a odpovědný za zajišťování plnění takového cíle obecného zájmu odpovídajícími opatřeními, včetně například šíření oznámení o vyhlášení pátrání.
- 112 Takové vydavatelství tudíž nemůže z vlastního podnětu užít dílo chráněné autorským právem a dovolávat se přitom cíle veřejné bezpečnosti.
- 113 Přitom s ohledem na poslání tisku v demokratické společnosti a právním státě, kterým je informovat veřejnost bez omezení, která nejsou přísně nezbytná, nelze vyloučit, že by vydavatelství tisku mohlo v některých případech přispívat k plnění cíle veřejné bezpečnosti tím, že by zveřejnilo fotografie hledané osoby. Je však třeba vyžadovat, aby tento krok jednak souvisel s rozhodnutím přijatým nebo činností vedoucí příslušnými vnitrostátními orgány, které směřují k zajištění veřejné bezpečnosti,

a jednak aby byl učiněn po dohodě a v koordinaci s uvedenými orgány, aby se zamezilo riziku, že bude v rozporu s opatřeními přijatými těmito orgány. Konkrétní, aktuální a výslovná výzva bezpečnostních orgánů ke zveřejnění fotografie pro účely pátrání však není nezbytná.

- 114 Argument žalovaných, podle něhož musí mít sdělovací prostředky ve jménu svobody tisku možnost se dovolávat čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice 2001/29 i bez vyhlášení pátrání bezpečnostními orgány, nemůže vést k jinému závěru. Jak totiž uvedla generální advokátka v bodě 163 svého stanoviska, jediným cílem tohoto ustanovení je zajistit ochranu veřejné bezpečnosti; jeho předmětem není zajistit rovnováhu mezi ochranou duševního vlastnictví a svobodou tisku.
- 115 A jak vyplývá z článku 10 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950 a článku 11 Listiny základních práv Evropské unie, není to svoboda tisku, co má být využíváno k zajištění ochrany veřejné bezpečnosti, ale jsou to právě požadavky na ochranu veřejné bezpečnosti, co může odůvodnit omezení uvedené svobody.
- 116 S ohledem na předcházející je třeba na části třetí otázky uvedené v písmenech a) a b) odpovědět, že čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice 2001/29 musí být ve světle čl. 5 odst. 5 této směrnice vykládán v tom smyslu, že takový sdělovací prostředek, jako je vydavatelství tisku, nesmí z vlastního podnětu užít dílo chráněné autorským právem a dovolávat se přitom cíle veřejné bezpečnosti. Nelze však vyloučit, že by toto vydavatelství mohlo v některých případech přispívat k uskutečnění takového cíle tím, že by zveřejnilo fotografii hledané osoby. Je třeba vyžadovat, aby tento krok jednak souvisel s rozhodnutím přijatým nebo činností vedenou příslušnými vnitrostátními orgány,

které směřují k zajištění veřejné bezpečnosti, a jednak aby byl učiněn po dohodě a v koordinaci s uvedenými orgány, aby se zamezilo riziku toho, že bude v rozporu s opatřeními přijatými těmito orgány, aniž by však byla nezbytná konkrétní, aktuální a výslovná výzva bezpečnostních orgánů ke zveřejnění fotografie pro účely pátrání.

K části třetí otázky uvedené v písmeni c)

- 117 S ohledem na odpověď na části třetí otázky uvedené v písmenech a) a b) není důvodné odpovídat na část třetí otázky uvedenou v písmeni c).

Ke druhé otázce

Úvodní poznámky

- 118 Úvodem je třeba uvést, že v rámci částí druhé otázky uvedených v písmenech a) a b) má Soudní dvůr podat výklad téhož ustanovení unijního práva, totiž čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29.
- 119 Podle tohoto ustanovení mají členské státy možnost stanovit výjimku z výlučného práva autora na rozmnožování jeho díla, pokud jde o citace pro takové účely, jako je kritika nebo recenze, za předpokladu, že se vztahují k dílu nebo jinému předmětu

ochrany, které již byly oprávněným způsobem zpřístupněny veřejnosti, že uvádějí zdroj včetně jména autora, je-li to možné, a že jejich užití je v souladu s poctivými zvyklostmi a v rozsahu vyžadovaném konkrétním účelem.

- 120 Uvedené ustanovení má tedy zamezit tomu, aby výlučné právo na rozmnožování přiznané autorům bránilo tomu, aby mohly být prostřednictvím citace zveřejněny úryvky z díla již zpřístupněného veřejnosti a doplněny komentářem nebo kritikou.
- 121 Je nesporné, že dílem dotčeným ve věci v původním řízení je fotografický portrét Nataschy K.
- 122 Přitom je třeba poznamenat, že předkládající soud vychází z předpokladu, že fotografické dílo spadá do působnosti čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29. Tento předpoklad navíc není zpochybněn žádným z účastníků původního řízení, žádným z členských států, které předložily vyjádření, ani Evropskou komisí.
- 123 Z tohoto hlediska je třeba odpovědět na části druhé otázky uvedené v písmenech a) a b), aniž je třeba rozhodovat o opodstatněnosti uvedeného předpokladu či o otázce, zda byly sporné fotografie skutečně použity za účelem citace.
- 124 Úvodem je rovněž třeba upřesnit smysl pojmu „mise à la disposition du public“ [„poskytnutí k dispozici veřejnosti“] uvedeného ve francouzské verzi čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29.

- 125 V tomto ohledu je třeba uvést, že ani čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29, ani žádné její ustanovení s obecnou působností nevymezuje, co se francouzským výrazem „mise à la disposition du public“ rozumí. Tento pojem je mimoto ve směrnici použit v různých souvislostech a nemá vždy totožný obsah, což ilustruje zejména čl. 3 odst. 2 této směrnice.
- 126 Za těchto podmínek je třeba čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29 v souladu s ustálenou judikaturou vykládat v co největším možném rozsahu ve světle použitelných norem mezinárodního práva, a zejména norem obsažených v Bernské úmluvě (viz rozsudek ze dne 7. prosince 2006, SGAE, C-306/05, Sb. rozh. s. I-11519, body 35, 40 a 41, jakož i výše uvedený rozsudek Football Association Premier League a další, bod 189), s tím, že podle jejího článku 37 je v případě rozdílných názorů na výklad různých jazykových verzí rozhodná verze francouzská.
- 127 Z francouzského znění ustanovení čl. 10 odst. 1 Bernské úmluvy, které má srovnatelnou oblast věcné působnosti jako ustanovení čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29, přitom vyplývá, že dovolené jsou za určitých podmínek pouze citace z díla, které již bylo oprávněně zpřístupněno veřejnosti.
- 128 Za těchto podmínek je třeba francouzským výrazem „mise à la disposition du public d'une oeuvre“ ve smyslu čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29 rozumět skutečnost, že je toto dílo zpřístupněno veřejnosti. Tento výklad je ostatně potvrzen nejen výrazem „made available to the public“, ale rovněž výrazem „der Öffentlichkeit zugänglich gemacht“, použitými shodně v anglické a německé verzi jak uvedeného čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29, tak čl. 10 odst. 1 Bernské úmluvy.

K části druhé otázky uvedené v písmeni a)

- 129 Podstatou části druhé otázky předkládajícího soudu uvedené v písmeni a) je, zda je třeba čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29 ve světle čl. 5 odst. 5 této směrnice vykládat v tom smyslu, že použití tohoto ustanovení nebrání skutečnost, že článek v tisku citující dílo nebo jiný předmět ochrany není literárním dílem chráněným autorským právem.
- 130 V tomto ohledu je třeba úvodem poukázat na to, že čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29 pro své použití stanoví řadu podmínek, mezi nimiž však není uveden požadavek, aby dílo či jiný předmět ochrany byly citovány v rámci literárního díla chráněného autorským právem.
- 131 V rozporu s tím, co tvrdí italská vláda ve svém písemném vyjádření, se část věty „za předpokladu, že se vztahují k dílu nebo jinému předmětu ochrany, které již byly oprávněným způsobem zpřístupněny veřejnosti“, která je uvedena ve zmíněném čl. 5 odst. 3 písm. d), jednoznačně týká díla nebo jiného předmětu ochrany, které jsou předmětem citace, a nikoli počinu, v jehož rámci je citace učiněna.
- 132 Pokud jde o kontext, do něhož je čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29 zasazen, je důležité připomenout, že jak vyplývá z třicátého prvního bodu odůvodnění této směrnice, je třeba v rámci použití uvedené směrnice zajistit „přiměřenou rovnováhu“ mezi právy a zájmy autorů na straně jedné a právy a zájmy uživatelů předmětů ochrany na straně druhé.

- 133 Rovněž je důležité uvést, že i když je pravda, že podmínky vypočtené v čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29 musí být podle judikatury Soudního dvora tak, jak byla připomenuta v bodě 109 tohoto rozsudku, vykládány restriktivně vzhledem k tomu, že toto ustanovení představuje odchylku od obecného pravidla zavedeného touto směrnicí, nic to nemění na tom, že výklad uvedených podmínek musí rovněž umožnit zachování užitečného účinku takto stanovené výjimky a být v souladu s jejím účelem (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Football Association Premier League a další, body 162 a 163).
- 134 Cílem čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29 je přitom dosáhnout přiměřené rovnováhy mezi svobodou vyjadřování uživatelů díla nebo jiného předmětu ochrany a právem na rozmnožování přiznaným autorům.
- 135 Tato přiměřená rovnováha je v projednávaném případě zajištěna prostřednictvím upřednostnění výkonu svobody vyjadřování uživatelů před zájmem autora na tom, aby mohl bránit rozmnožování úryvků ze svého díla, které již bylo oprávněným způsobem zpřístupněno veřejnosti, při současném zajištění, aby měl tento autor v zásadě právo na uvedení svého jména.
- 136 Z tohoto „bipolárního“ hlediska je otázka, zda je citace uvedena v díle chráněném autorským právem, či naopak v počínu, který nemá takovouto právní ochranu, irelevantní.
- 137 S ohledem na veškeré předcházející úvahy je třeba na část druhé otázky uvedenou v písmeni a) odpovědět, že čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29 musí být ve světle čl. 5 odst. 5 této směrnice vykládán v tom smyslu, že použití tohoto ustanovení nebrání skutečnost, že článek v tisku, v němž je citováno dílo nebo jiný předmět ochrany, není literárním dílem chráněným autorským právem.

K části druhé otázky uvedené v písmeni b)

- 138 Podstatou části druhé otázky předkládajícího soudu uvedené v písmeni b) je, zda je třeba čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29 ve světle čl. 5 odst. 5 této směrnice vykládat v tom smyslu, že použití tohoto ustanovení brání skutečnost, že není uvedeno jméno autora citovaného díla či jiného předmětu ochrany nebo interpretujícího výkonného umělce.
- 139 Ustanovení čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29 zavádějí zásadu ukládající povinnost v případě citací uvádět, je-li to možné, zdroj, včetně jména autora, za předpokladu, že citované dílo nebo jiný předmět ochrany již byly oprávněným způsobem veřejnosti zpřístupněny.
- 140 V tomto ohledu je třeba uvést, že z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že žalované v původním řízení bez dalších upřesnění prohlašují, že sporné fotografie získaly od tiskové agentury.
- 141 Přitom v rozsahu, v němž byly sporné fotografie před svým použitím žalovanými v původním řízení v držení tiskové agentury, která je jim podle nich následně předala, je legitimní předpokládat, že se této agentuře uvedené fotografie dostaly do držení až poté, co byly oprávněně zpřístupněny. Je tudíž třeba mít za to, že jméno autora sporných fotografií bylo při této příležitosti uvedeno. Bez uvedení jména by totiž dotčené zpřístupnění veřejnosti proběhlo neoprávněně, a v důsledku toho by čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29 nebyl použitelný.

- 142 Vzhledem k tomu, že jméno autora sporných fotografií již bylo uvedeno, nebylo pro následného uživatele těchto fotografií nijak nemožné jej v souladu s povinností stanovenou v čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29 uvést.
- 143 Je však třeba rovněž poukázat na to, že se spor v původním řízení vyznačuje zvláštností spočívající v tom, že se odehrává v souvislosti s trestním stíháním, v jehož rámci bylo po únosu Nataschy K. v roce 1998 příslušnými vnitrostátními bezpečnostními orgány vyhlášeno pátrání, při němž byly použity rozmnoženiny sporných fotografií.
- 144 V důsledku toho nelze vyloučit, že sporné fotografie, které byly následně použity žalovanými v původním řízení, původně veřejnosti zpřístupnily vnitrostátní bezpečnostní orgány.
- 145 Při takovém zpřístupnění přitom podle čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice 2001/29 není nutné – na rozdíl od čl. 5 odst. 3 písm. d) uvedené směrnice – jméno autora uvádět.
- 146 V důsledku toho skutečnost, že původní uživatel, jenž je oprávněn dovolávat se uvedeného čl. 5 odst. 3 písm. e), při zpřístupnění chráněného díla veřejnosti neuvedl jméno jeho autora, nemá dopad na oprávněnost tohoto úkonu.
- 147 Pokud byly v projednávané věci sporné fotografie v souladu s čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice 2001/29 původně zpřístupněny veřejnosti příslušnými vnitrostátními bezpečnostními orgány a pokud nebylo v rámci tohoto oprávněného původního užití uvedeno jméno autora, vyžadovalo následné užití těchto fotografií tiskem v souladu

s čl. 5 odst. 3 písm. d) uvedené směrnice jistě uvedení jejich zdroje, ale nikoli nezbytně jména jejich autora.

- 148 Vzhledem k tomu, že tisku nepřísluší ověřovat existenci důvodů pro neuvedení autora jména, je totiž nemožné, aby tisk v takové situaci identifikoval a případně uvedl jméno autora, a tudíž je třeba mít za to, že se pak na tisk nevztahuje zásada ukládající povinnost uvést jméno autora.
- 149 S ohledem na veškeré přecházející úvahy je třeba na část druhé otázky uvedenou v písmeni b) odpovědět, že čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29 musí být ve světle čl. 5 odst. 5 této směrnice vykládán v tom smyslu, že jeho použití je podmíněno povinností, aby byl uveden zdroj, včetně jména autora citovaného díla či jiného předmětu ochrany nebo interpretujícího výkonného umělce. Pokud však jméno nebylo uvedeno v souladu s čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice 2001/29, je třeba uvedenou povinnost považovat za splněnou, přestože je uveden jen zdroj.

K nákladům řízení

- 150 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

- 1) Článek 6 bod 1 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech musí být vykládán v tom smyslu, že pouhá skutečnost, že žaloby podané proti více žalovaným z důvodu obsahově totožných porušení autorského práva jsou založeny na vnitrostátních právních základech, které se v závislosti na daném členském státě liší, použití tohoto ustanovení nebrání. Vnitrostátnímu soudu přísluší, aby s ohledem na všechny poznatky obsažené ve spisu posoudil existenci rizika toho, že v oddělených řízeních budou vydána vzájemně si odporující rozhodnutí.

- 2) Článek 6 směrnice Rady 93/98/EHS ze dne 29. října 1993 o harmonizaci doby ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících musí být vykládán v tom smyslu, že fotografický portrét může podle tohoto ustanovení požívat autorskoprávní ochrany za podmínky – jejíž splnění přísluší ověřit vnitrostátnímu soudu v každém jednotlivém případě – že je duševním výtvorem autora, který odráží jeho osobnost a je výrazem jeho rozhodnutí učiněných na základě jeho tvůrčí svobody při realizaci této fotografie. Bylo-li ověřeno, že dotčený fotografický portrét splňuje požadavky na dílo, není tento portrét chráněn v menším rozsahu, než jsou chráněna všechna ostatní díla, včetně děl fotografických.

- 3) Článek 5 odst. 3 písm. e) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti musí být ve světle čl. 5 odst. 5 této směrnice vykládán v tom smyslu, že takový sdělovací prostředek, jako je vydavatelství tisku, nesmí z vlastního podnětu užít dílo chráněné autorským právem a dovolávat se přitom cíle veřejné bezpečnosti. Nelze však vyloučit, že by toto vydavatelství mohlo v některých případech přispívat

k uskutečnění takového cíle tím, že by zveřejnilo fotografii hledané osoby. Je třeba vyžadovat, aby tento krok jednak souvisel s rozhodnutím přijatým nebo činností vedenou příslušnými vnitrostátními orgány, které směřují k zajištění veřejné bezpečnosti, a jednak aby byl učiněn po dohodě a v koordinaci s uvedenými orgány, aby se zamezilo riziku toho, že bude v rozporu s opatřeními přijatými těmito orgány, aniž by však byla nezbytná konkrétní, aktuální a výslovná výzva bezpečnostních orgánů ke zveřejnění fotografie pro účely pátrání.

- 4) Článek 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29 musí být ve světle čl. 5 odst. 5 této směrnice vykládán v tom smyslu, že použití tohoto ustanovení nebrání skutečnost, že článek v tisku, v němž je citováno dílo nebo jiný předmět ochrany, není literárním dílem chráněným autorským právem.

- 5) Článek 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29 musí být ve světle čl. 5 odst. 5 této směrnice vykládán v tom smyslu, že jeho použití je podmíněno povinností, aby byl uveden zdroj, včetně jména autora citovaného díla či jiného předmětu ochrany nebo interpretujícího výkonného umělce. Pokud však jméno nebylo uvedeno v souladu s čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice 2001/29, je třeba uvedenou povinnost považovat za splněnou, přestože je uveden jen zdroj.

Podpisy.